

Učiteljski List

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 15.

V Trstu, dne 1. oktobra 1920.

Leto I.

AL. HREŠČAK:

Civilizatorna reakcija.

Prča smo danes stanju stvari, ki bi ga ne pozabili, če bi živeli še stoletja. Prisostvujemo nekemu mrzličavemu razmahu vseh nizkih nagonov, ki nam poganja naravnost grozo po kosteh. Nehote se moramo vprašati vedno in vedno: zakaj in kako je vendar to mogoče? In naj se še tako mučimo, odgovor ne more biti kot samo eden: Le strupeno sovraštvo more roditi vse to gorje. Druge razlage ni, vsak drugi vzrok bi bil nezadosten. Pa tudi ta razlaga se nam zdi še nepopolna. Mi vsi, ki trpimo, imamo čisto jasn občutek, da to ni samo sovraštvo, ampak da imamo opraviti tu z nekaj višjo stopnjo sovraštva, t. j. s sistematiziranim sovraštvom. Nas ne vlada več ta ali oni režim, nas pritiska ob tla naravnost srd, organiziran v režimu. Kar je pri nas malih, nenravnih duš — vse prispeva po svojih najboljših močeh, (t. j. s psivanjem, provociranjem, omalovaževanjem, denunciacijami, šuntanjem, podtikanjem itd.), da se je ustvarila ona dušljiva atmosfera, ki nam sili izkozi vse poroznice v našo notranjost, da nam zastuplja kri in življenje. Nočem preiskovati psiholoških vzrokov tega stanja, ugotavljam le, da moramo danes živeti vsi v tem miazmu, in da je režim, ki nas trpinči, ravnotako okužen od njega kakor vse javno življenje. Da je to stanje zakrivila predvsem brezvestna žurnalistika, ki je z neodgovornimi, temnimi činitelji vred pripravljala sedanji položaj s petdesetletno sistematizirano lažjo, to se razume samoposebi, in zato omenim to le mimogrede. Če pogledamo potem še, kateri deli tukajšnjega prebivalstva so po tem režimu najhujše, ali pravzaprav izključno prizadeti, spoznali bomo z nazorno silo, odkod se miazem širi in kdo je zainteresiran na tem barbarskem počenjanju. Vse to je jasno, je očitvidno. Ni pa tako očitvidno to, da vodi ta pot v popoln razkroj tukajšnje človeške družbe, da je civilizacija na potu propada. Tega bi ne smeli niti za trenutek pozabiti vsi tisti, ki so ohranili v prsih iskrico poštenja, ki se nočejo strahopetno odtegniti civilizatornemu delu, in ki ne dele interesov na tem stanju stvari s teroristično klitko. In sem spada v prvi vrsti učiteljstvo, — toliko slovansko kakor italijansko.

V ognju se preskuša zlato. Ali naj bi veljala naša mislija morda samo za normalne čase? Mislija kulturnih pionirjev! Ali smo govorili resnico takrat in zato, ker ni nikogar bodta v oči? Ali naj zapademo očitku, da smo razpravljali o misliji samo akademično? Eno je gotovo, tovariši! Takrat je bilo treba samo ambicije, — in kdo je nima —, danes je pa pogum prvi in zadnji pogoj. Pogum pa izvira iz trdnega moralnega naziranja. In ravno to naziranje nas mora nujno postaviti v opozicijo razpoloženju, s katerim so prežeti danes vsi duhovi. Poveljstvo je bilo pohujšanje v polpretekli dobi; gospodarski liberalizem in militarizem sta zanesla razkrajajoče mikrobo v srce stehernega, in danes živimo v sredi mogočnega vrenja, ki naj očisti naše duše, ki naj nam vrne ravnovesje, lastno vsem dobrim ljudem.

»Zopet sama akademija«, mi boste klicali. »Nič konkretnega; kam hočemo s tem?«

Potrebno je, da poznamo pot, po kateri je človeštvo dospelo v današnji kaos. Poznati moramo sestojne dele, da razumemo spojino. Razumeti moramo vzroke nastajanja — genezo —, da stopimo celotnemu pojavu z vso potrebno objektivnostjo nasproti. Prva in najtežja zdravnikova naloga je diagnoza; vse njegovo poznejše delo je odvisno od nje. Stavke, fašizem, intoleranca, ki se je polastila vseh duš, — to so sami simptomi, ki kažejo, da stresa človeško družbo težka bolezen, da je njeno ravnovesje smrtno-nevarno ogroženo. Odstranjeni vzroki, premagana kriza, izginiti bodo simptomi in današnja naša nervoznost se nam bo videla takrat v čisto drugačni luči.

Tovariši! Skušajmo si pridobiti zopet svoj mir, — mir vesti in duše! Borimo se z vsemi močmi proti napadom nervoznosti! Mirimo sebe in okolico! Naš mir in naše lastno obvladovanje bosta vrnila pokoj tisočerm. Ne reagirajmo na krivice nikdar s strastjo, blažimo strast drugih s pomirjevalno besedo! Obva-

rujmo naše ljudstvo pred duševnim fašizmom! (o političnem pri nas tako ni govora.) Ne opravilčujmo nikdar niti najmanjšega svojega greha s smrtnimi grehi drugih ter ne pozabimo, da mora vsakdo predvsem izdirati bruno iz svojega očesa. Zlasti pa ne pišimo nikdar v liste, ali pa javno govorimo o krivicah, ki se nam gode, na način, da se bo nabiral v srcu čitatelja ali poslušalca srd, ki bo razdeval njune lastne energije, marveč tako, da bo gledal poln pomilovanja na brezplodno delo krivičnega, ki želi zatreti svojega bližnjega, uničuje pa samega sebe. Zgodovinska resnica je, da so storjene krivice vedno škodljiveše vplivale na krivičnega same kot pa na preganjance. Zločin omadežuje vedno zločinca, nikdar ne žrtve. »Das ist der Flucht der bösen Tat«. Vsi, ki so bodisi politično ali gospodarsko izkoriščali, so poginili vsled lastne demoralizacije. Njihovo mesto so zasedli npravno višje stoječi izkoriščanci. Tako vidimo, da je pri človeku npravnost najzanesljiveše orožje v boju za obstanek. Tu je tudi temeljno razlika med človekom in živaljo. Dvigati človeštvo se pravi: dvigati njegovo moraliteto. To je najboljšo narodno delo, ki se ne da niti razrušiti, niti upepeliti.

Boj razreda ali boj naroda se morata vršiti v mejah, ki jih predpisuje etika; vsaki drugačen boj vodi v pogubo. Nujno je torej želeti, da se prenese vsa bramba iz posameznika v zastopstva kolektivnosti. To kar tvori nraven in zato legalen boj zastopstev, izprevrže se, preneseno v strast posameznika, v nemoralen in ostuden boj vseh proti vsem; človek pade na nivo krvoločnih zverin. Za narod brez npravnih osebnosti se nam bo zgodovina pa prav lepo zahvalila; v človečanstvu tvori minus — postavko.

Vsi dobri elementi — in kdo bi jih ne podpiral — v italijanskem narodu samem nam bodo hvaležni za morafno oporo, ki jo bodo zajemali iz takega našega dela. Italijanski narod ne sestoji iz samih fašistov — ne, nasprotno —; to je le drobec, to je le madež na njegovi čisti obleki. Prepustimo njegovemu prirojenemu čutu za spodobnost, da odstrani ta madež iz svoje oprave. Podpirajmo te dobre elemente s poštenim delom doma in preko vseh zastrupjalcev duš se bosta oba naroda našla složna v skupnem npravnem cilju človečanstva. Verujmo v božanstvo idealov, verujmo v človeštvo nad narodi, in zgodovina nas ne bo obsodila!

Brezpravni.

Če bi se nam to bilo zgodilo v dobi najhujšega vojaškega režima, ki je sam sebi vse in absolutni gospodar nad vsem, nad zakoni in ljudmi, s katerimi ravna samovoljno, bi si bili rekli: Ne čudimo se, ker meč in svinec nista nikoli nič videla, ne slišala, kamoli da bi še čutila in mislila. Pa se ni zgodilo v onih, komaj preteklih dneh, ampak danes, v dobi vladanja civilnih oblasti, katerih naloga je, da preko slepega sovraštva zbesnele utice gledajo v življenje z jasnim pogledom, da vidijo v zakonu zakon, v pravici pravico in v krivici krivico. Do poslednjih dni smo vedno mislili, da je pot, na katero so krenili kompetentni faktorji, le hipna zmeta, nesporazumljenje, ki sta sicer bila za marsikaterega izmed nas usodepolna, a verjeti smo, da to stanje ne bo večno, da bosta na mesto nasilja in krivice stopila pravičnost in medsebojno razumevanje. V teh dneh so nas pa poučili, da smo se v stvari temeljito motili in da se bodo povrnili zopet vsi tisti križi in težave, ki smo jih morali pretrpeti v dobi vojaškega paševanja in v nji sledečem režimu civilne vlade.

Da ne bomo na dolgo in široko razkladali cele zadeve, naj sežemo naravnost v njeno jedro ter ga razgrnemo pred očmi jugoslovenskega učiteljstva naših pokrajin. Znano je vsakomur, da je predsedništvo naše »Zveze« vsikdar, ko se je komu izmed nas zgodila krivica ali ga je zadelo nenadoma preganjanje od strani naših šolskih oblasti, interveniralo nešteto krat v prošnji prizadetim, pojasnilo vsak posamezni slučaj s potrebno objektivnostjo in storilo sploh vse, kar se je dalo storiti v obrambo moralnih in materialnih koristi posameznika, njegove osebne svobode itd. V največ slučajih je bil uspeh ničev, ali pa tako minimalen, da je moralo samo naše predsedstvo in po njem

tudi učiteljstvo priti do prepričanja, da živimo v dobi popolnega brezpravja.

To nam je v zadnjih dneh potrdila tudi sama šolska oblast na usta višjega deželnega šolskega nadzornika.

Predsedstvo »Zveze« se je bilo podalo v teh dneh na gen. civ. komisariat v urade goricomenjenega državnega funkcionarja, da pospeši pri njem rešitev nekaterih znanih učiteljskih zadev, ki se vlečejo že mesece in mesece. Na tem sestanku je višji deželni nadzornik čisto natančno določil svoje in šolske oblasti stališče do jugoslovenskega učiteljstva. Njegove misli navajamo dobesedno: »Zasedbena oblast ima pravico obdržati v službovanju one, ki jih sama hoče obdržati in ki ji ugajajo. Vsi učitelji so nastavljeni le provizorično, ker ni bil doslej še nihče uradno potrjen. Tudi so učitelji sami priznali to svoje provizorično službeno stanje s tem, da so vložili na šolsko oblast tozadevne prošnje za službeno potrditev. Če oblast koga premesti, je to le milost, ki mu jo izkaže, ker ga lahko kar odstavijo in pošljejo »z Bogom« ali »k vragu«, kakor že sami hočejo. Vse delovanje jugoslovenskega učiteljstva smatra šolska oblast za protitalijansko in protidržavno. Z ozirom na napade (Učit. lista in drugih slovanskih časopisov), katerim je ona izpostavljena zaradi ravnanja z učiteljstvom, bo prisiljena tudi ona objaviti v skrajnem slučaju potom italijanskega tiska vse tozadevne slučaje učiteljskega delovanja, ki jih natančno pozna in bo tako dokazala njih krivdo. Končno ne more šolska oblast razumeti, kako da učiteljstvo ne uvideva njene dobrohotnosti do šole in njega samega.« Predsednik je ovrget vse te obdolžitve šolske oblasti in obenem pribil, da deluje jugoslovensko učiteljstvo v zmislu izjave, ki jo je bilo podalo že večkrat na kompetentnih mestih, v pomirjenju obeh narodnosti, ki žive na tem ozemlju.

V resnici ne vemo kak komentar naj napišemo besedam, ki nam jih je poklonil v imenu vlade višji deželni šolski nadzornik. Vemo pa samo to, da so tako jasne kot solčna luč in da nam potrjujejo še enkrat, da smo prodana, brezpravna raja, ki naj živi odslej popolnoma od milosti in nemilosti sedanjih mogočnikov.

Na nerodni sofizem o priznanju provizoričnega službenega stanja od strani samega učiteljstva je šolska oblast postavila svojo vsegamogočno vladarsko palčico, ki deli in bo odslej delila pravico in krivico, kakor se ji bo že zdelo.

Jugoslovenskemu učiteljstvu pa ne moremo nikdar dovolj priporočati, naj vrši svojo kulturno dolžnost v šoli in izven nje i zanaprej v taki meri kakor doslej, naj bo pri vsem svojem delovanju resno in previdno, naj vrši strogo svojo stanovsko dolžnost in naj ne nudi nikdar niti najmanjše pritike, da Damoklejev meč popolne brezpravnosti, v katero ga je pahnila ironija življenja, ne pade na njegovo nedolžno glavo. Pravo in pošteno delo za šolstvo in narod bo najboljšo in obenem najuspešnejše orožje v boju proti nasilju bodočih dni.

H. KMET:

Mladinski list.

Vse naj bi bilo skupno, družabno. Tudi šola bi morala biti, (kar pa ni povsod, vsled svojih specialnih sistemov) vseobča, družabna, torej družba v družbi. Vse, kar nudijo šole in razne druge šolske panoge, bi moralo biti dostopno vsem otrokom različnih staršev po svojem poklicu in družabnem stanju, kajti šola ima odgajati prihodnjega človeka in torej ne bi smela biti pristranska, kar pa je, žalibog. Pa upajmo, da temu ne bo dolgo tako.

In tako naj bi bilo iz že navedenih vzrokov z našim mladinskim listom: on naj bo dostopen vsem, kar pa gotovo ne bo, ako ostane le mladinski list in ne šolski list. To pa gotovo zaradi svoje visoke cene in pa vsled (zlasti po deželi) nerazvitega zmisla za nabavo knjig, časopisov itd. Mladinski list bo dostopen tedaj le otrokom po mestih in še to le onim, boljše situiranim starišev. Pa ravno ti niso tako nujno potrebni duševne hrane, kajti starši jim kupujejo ali pa pripovedujejo razne pravljice, basni itd. Pa tudi šolstvo je po mestih skoraj izključno zelo dobro razvito, ker ima obilne in dobro urejene knjižnice in druge lepe in vzgojne naprave. In pa — časa več! Vsega tega

po deželi nimamo. In, kako krvavo rabimo ravno zdaj šolski list, (ko nimamo knjižnic, oz. so, pa pre-majhne, ko ni beril) to uvidi vsakdo! Z mladinskim listom ne bi bilo našemu zelo razdejanemu šolstvu nič ali bore malo pomagano. Nekak kategoričen imperativ bi pa bil za vse šole, da si nabavi vsak učene mladinski list, ako se čisti spremeni v šolski list. Ker bi pa bil sleherni učenec naročnik (tudi ubožnejši) šolskega lista, bi zato tudi bila lahko cena nižja. In — šolski list bi pridno prebirali tudi stariši otroci in drugi odrasli. Imel sem priliko to opaziti sam, ko so učenci prinesli vsak svoj »Šolski list« iz Jugoslavije. Romal je iz roke v roko in z nekakim vidnim veseljem so ga dali še meni brati, in to brez moje zahteve.

Torej — dvigajmo naše šolstvo in dajmo zato našim otrokom kaj prave duševne hrane, pa ta bodi vseobča! Naprej naš »Šolski list«!

VELJKO SOKOLIČ:

Geometrija u osnovnoj školi.

U 1. § zakona za osnovne pučke škole, u kojem je istaknuta zadaća puč. škola, veli se doslovno: ... »opskrbljivati ih (decu, gojence) znanjem i veštinama potrebnim, da se mogu dalje izobražavati za život«... Time je izričito rečeno, da je puč. školi gajiti sve ono »znanje i veštine« — dakako u onom opsegu u kličko se to može podati u puč. školi —, što će jednom, sadašnjem gojencu, budućem građaninu, biti nužno u njegovom svagdašnjem životu, dakle ono, čime će se on moći praktički poslužiti u svom radu. Iz citirane zak. stavke jasno proizlazi, da puč. škola ne može podati svome gojencu sve ono što će njemu kao »čestitu čovjeku i valjanom državljaninu« biti od preke potrebe u svagdašnjem njegovom životu. Ali, ako mu škola ne može u zaokruženoj celosti podnipošto to dati, a ipak je njezina »zadaća« podati mu takvih i toliko temeljnih zaliha (pojmov), na kojima će se on moći dalje za »život izobražavati«.

Jest, čovek se dandanas mora uzgajati i za život; mora si već od rane svoje mladosti opskrbljivati, zgrtati koli religiozno-moralno, etičke i estetske principe, toli i praktično znanje, veštine, a to za to, da kad jednom stupi u svet — recimo — u život — uzmogne održati sebe u vrtlogu borbe bez odaha za egzistencu i prvenstvo, a ne da sustane, padne već na prvim koracima svojeg tek započetog »samostalnog hoda«.

Tim zahtevima udovoljiti, nje u realnosti provesti briga je uzgajatelja. Uzgajatelj je toga radi dužan motriti i sabirati, a da uzmogne gojence svoje voditi tako, da im nastup u život ne bude prenuće iz sna, nego kao lagano sistematsko približavanje udaljenih predmeta.

Težak je to uistinu zadatak, ako i častan! Težak za to, jer nastojanje uzgajateljevo biva sprečavano sa sijaset raznovrsnih manje ili više težih zapreka, što ih on odstraniti ne može, ali za to ono, što se na njega samog odnosi: on motri, razmišlja, prokušava i nastoji da stečeno iskustvo (znanje) aplicira na svojim gojencima, da njime u njima razvije harmonično delovanje uma, srca i volje, a da ih time privede u svet kao individue, koji ne će trebati ni tuđih nogu ni ruku ni očiju, nego će si moći sami pomoći u pribiranju onih potreboća, što će im kao produktivnim individuum ljudske zajednice od potrebe biti. Tko se time za mladosti opskrbio nije, taj skupno plaća »školu života« u odmakloj dobi svojoj. Vreme leti, a mati narav dosledno provadja zakone svoje. Održati se, doleteti, — bio to pojedinac ili zajednica — u današnjem vrtlogu, utakmici, može samo onaj, oko kojega se za dobe postaralo da mu se izvestači i oko ruka, a razvije um, srce i volja.

Uzgajatelj razmišljajući o tome, uložiti će sve svoje znanje i veštinu da se što bliže primakne tome cilju svestan, da će time uzgojiti vrednih jedinica narodu svome, a zvanje svoje podići na onu višinu, na kojoj bi on želio da se uistinu već danas nalazi.

Razmotrimo da li je sa izloženog stanovišta opravdano poučavati geometriju (reci »geometriju, oblikoslovlje«) u puč. školi.

U geometriji vlada stroga logična i uzročna sveza. Njezine istine ne stoje svaka o sebi, nego jedna o drugoj ovisne kao karike u lancu; gdje se jednom taj niz pretrgne, ponestaje veze, znanje gubi svoju vrednost. Nužno je dakle, a da se tome izbjegne, od elementarnih stečenih pojmova pa dalje k složenima, imati uvek jasno poznavanje uzročne sveze njihove, na kojoj se temelji tek poznata istina, na pre poznatim, i u čemu se jedna od druge u bitnosti razlikuju.

Da to održi, mora gojenac razmišljati, dozivati si u pamet poznato, učvršćivati u pameti i jedno i drugo, ako želi da se poukom okoristi. Time se vežba razum, pamćenje, sećanje (obnav. spoznaja).

Stečene spoznaje osnov su gojencu, na kojem on apstrahcijom i determinacijom dolazi do novih spoznaja, do pronalaska novog zaključka, koji mu eklatantno pruža neboriv dokaz istine, do koje je on sam došao, — rukovodjen dakako veštinom uzgajateljevom. Takovo ustrajno nastojanje, u tom pravcu, jača njegovo (gojenčeva) htenje. »Vežbanje u što strožem mišljenju jača čuvstva za istinu i pravdu, jer svaki korak, kojim se razabire istina od neistine ojačava u gojencu sposobnost i želju, da i u životu spoznaje i brani pravdu.« (Reidt.)

Točnost i red što mora da vlada u geometriji pobuđuje u gojencu čuvstva skladnosti — estetska čuvstva, dok mu geometrijski oblici pružaju ugodnu i mišu zabavu da te likove slaže u slikovite ornamente i time daju dovoljno maha delatnosti mašte.

Ali osim toga imade geometrija i praktičnu svoju vrednost i to u celokupnoj pouci, kao i u svagdanjem životu. Sa računstvom ona je u neprestanom dodiru i pomaže razumevanju njegovih istina.

Geometrija ne trpi suvislih reči, ni frazerstva, nego zahteva kratak, potpun, razgovetan i ispravan govor. Njezinim likovima (geom.) upoznava se gojenac već u prvom razredu puč. škole i to kod crtanja različitih predmeta, što ih se poduzima iz zorne pouke.

Kad već je dobom podmakao, susreće se s njome pri pouci crtanja. A zar se njome (geom.) ne poslužujemo kod pouke u zemljopisu kao i drugih predmeta?

Tako biva u škol. životu, a da li je ona i u svagdašnjem životu od potrebe? Ta to, mislim, ne će nitko nekati, jer se svatko mogao o tome s dana u dan očividno uveriti. Geometrija je potrebna nesamo stručnjaku, nego i svakom zanatliji, radniku...

Ta zar se može i zamisliti zanatliju, radnika, koji ne bi metrom u ruci merio, primerivao; pravio narcte — ako i primitivne — za izvedbu zamišljene radnje; a napokon zar on (zanatlija, radnik) kod izvedbe same radnje ne označuje crtama i bilezima protegne izvedbe svoje radnje? A zar seljak, mornar, švalja ne trebaju temeljnih poznavanja geometrije?

Uočivš vse to, mora, da se začudimo zašto se geometrija tek nedavno stala gajiti i u puč. školi, ako uzmemo na oko baš njezinu vrednost, što ju ona imade u svagdašnjem životu. Tome je mnogo doprnela logična strogost i uzročna sveza, što spaja geometrijske istine jednu za drugu. Baš ta logična strogost i uzročna sveza dala je povoda bajci da geometrija nije za svakoga, a osobito ne za djecu. Obično se veli: pesnik i matematičar moraju se roditi. »Istina — odvrća na to Falk — da se produktivna matematična glava mora roditi, isto tako kao i pesnik; ali kao što se milijuni neproduktivnih pesničkih glava mogu razumevati i s nasladom čitati pesme, ista tako mora i čovek zdrava razuma biti sposoban, da prima pronadjene matematičke istine.«

Čudnovato će se možda nekome činiti što ovde govorim »o geometrijskoj bajci«, ali me nato ponukalo to, što i dandanas imade individua, koji vele »da geometrija nije za pučku školu«, a to zato, jer neće da priznaju, da sve stoji do metode. »Znastvena ova gradja — veli Spencer — koja je, ako se općeno uči, suhoparna, dapače odurna, postaje, ako se sledi prirodna metoda, do skrajnosti zanimljiva.« Pa ako su odrasli promatranjem raznovrsnih predmeta došli do geometrijskih pojmova i činjenica, čemu da i naše gojence ne vodimo tim putem? Za to moram ustvrditi, da jedino i valjano ishodište geometrije u puč. školi jest i ostaje empirijsko promatranje predmeta; dok to tvrdim, nisam htio time reći, da se kod pouke toga predmeta imadu mimoći ostali putevi pouke. Ali ako se tim putem nije išlo od prvoga njegova (gojenčeva) nastupa u školu kako se onda može zahtevati da nam gojenac izvede ono našto ga mi, i nitko drugi, priučio, putio nije? Mi mu dosada vežbasmo samo pamćenje; naš je učenik dosada sedio u školi, a mi mu kao »kroz levak« ulevasmo u njegovu dušu formule, §§, oblike i brojeve i on se — »kao pijan plota« — držao toga, dok nije napokon uvidio da životne prilike traže drugo i da mora — pod silom prilika — započeti sa auto-uzgojem želi li održati sebe kao jedinicu, koja se ne će izgubiti u masi istovrsnih individua do prostog orudja bolje uzgojenih i izvežbanih takmaca, nego biti aktivan član zajednice, kojoj pripada. Pa kao što se tako postupalo kod svih disciplina, što se podavaju u puč. školi, tako se isto postupalo i sa geometrijom. Mešte da se gojenca indukcijom dovedilo do pojmova; mešte da se vežbalo njegovo oko i ruke; mešte da se podržavalo njegovu znatizeljnost, da okušava svoju telesnu i duševnu snagu (sposobnost), mešte da ga se baš u ovom predmetu vodilo putem ponovnih otkrića: podavalo mu se to sve gotovo: formule, oblike, brojeve.

I kad nije išlo, kad je zapinjalo, onda se reklo: »nema joj (geometriji) mesta u pučkoj školi. Ali, ako se pretpostavlja da je pravilno promatranje temelj pravilnom sudjenju, onda ne mogu pojmiti, kako se

moglo doći do takva zaključka a to tim manje, što je očito da obrazovna snaga geometrije nije u znanju, nego u spoznanju.

Naučite gojenca: meriti, dodavati i oduzimati u prostoru; slagati, graditi, motriti ne samo na školskoj ploči, nego na predmetu, u školi, domu, vrtu, polju i ulici, pa ćete se onda sigurno uveriti da zbilja geometrija pripada pučkoj školi kao osnova opće čovečje obrazovanosti; ali ćete se takodjer uveriti i o tome da za nju nije znanstvena geometrija. »Nasom krivnjom, — veli Rousseau — nadmašuje geometrija shvatljivost dece. Metoda umovanja nije za decu. Za njih je metoda zornosti. Mi ne smemo misliti mešte njih, ona moraju sama misliti. Ja ne kanim učiti Emila geometriju, nego ću je učiti od njega; ja ću tražiti razmere, a on će ih nalaziti, jer će ih tako tražiti, da ih naći mora.«

Tako Rousseau pred sto i više godina. — Da, pa ipak se još ni do danas nije to provelo, još i dandanas škol. ploča, suhoparni tekst i brojke prevladaju u toj pouci, pa za to i ne vidimo u tom predmetu onog uspeha, kakva bi uistinu videti morali.

Ali kudkamo bi to drukčije izgledalo kad bi naši gojenci sami merili nesamo na školskoj ploči i u školi, nego i mapolju, na svojim eskurzijama n. pr. oranicu, dio ceste, zid...; kad bismo ih naučili nesamo meriti, nego i motriti predmete što ih okružuju u školi, domu i prirodi. Za to i potpunim pravom veli Kehr: »Jedan sat geometrijske pouke u polju više vredi, nego deset u školi ljer tamo učenik vežbom spozna, da je geometrija nesamo znanost, nego i veština.« Förster traži više, jer kaže: »Ako se učenič puč. škole ne dovedu do toga, da mogu izmeriti površinu zida, dvorišta, lehe u vrtu itd., onda im geometrijska pouka daje slabu ili nikakvu korist za život.«

Dakako da ovakva metoda nije metoda »uspeha«, ali ako nije, recimo, metoda »efemernih uspeha« (parada) jest metoda, koja podaje razgovetne, jasne predodžbe, pojmove, koji dakako ne će poslužiti za »paradni uspeh« — kod neupućenih slušalaca — ali će biti solidna baza za dalnje usavršavanje poverenih nam gojenaca, a za tim i moramo u prvom redu i ići.

(Svršetak slijedi.)

Zborovanje

»Zaveze jugosl. učit. društva v Ljubljani« v Mariboru v dneh 27. in 28. avg. t. l.

To je bilo 33. zborovanje organizacije slovenskega učiteljstva, a obenem tudi zadnje v tej obliki, kajti v tistih dneh je »Zaveza« likvidirala in se preustrojila v smislu UYU v Beogradu v ljubljansko poverjeništvu te organizacije.

V petek, dne 27. avgusta ob 10. uri je imel sejo upravni odbor, ki je razdelil delo vsem 4 odsekom, ki so v svojih sejah obravnavali odkazane naloge. Zvečer ob 18. uri se je sešel upravni odbor drugič z odseki, kjer so poročevalci podali posamezne sklepe in predloge, od katerih najvažnejše hočemo podati na drugem mestu. Drugi dan, na 28. avgusta, je v veliki dvorani »Narodnega doma« zborovala

delegacija.

Točno ob 10. uri je otvoril tov. Jelenc zborovanje in se v svojem govoru spomnil domovine, kralja, prestolonaslednika, slovenskega učiteljstva neodrešenih krajev ter podal še v kratkih potezah oris enoletnih dogodkov v življenju organizacije. Pred prehodom na dnevni red se je spomnil v primernih besedah obeh naših umrlih pedagoških pisateljev ravn. V. Bežka in H. Schreinerja.

Nato je pozdravil delegacijo dr. Lj. Pivko v imenu Sokolskega Saveza SHS in češkega Sokolstva, a ko sta med delegacijskim delom prišla v dvorano podpredsednik narodnega predstavnštva dr. Ribar in minister dr. Kukovec, sta še onadva povzela besedo. Minister Kukovec je pozdravil delegacijo v imenu zadržanega ministra prosvete Sv. Pribičevića.

Iz obširnega tajniškega poročila omenjamo sledeče: »Zaveza« šteje danes 33 učit. društev s 7. častnimi in 2277. pravimi člani. Prirastek od lanskega leta znaša 663. »Zaveza« je pridobila novo društvo za Prekmurje, mariborsko učit. društvo je sedaj samostojno, ker se je za okolico osnovalo posebno društvo. Del učiteljstva iz logaškega okraja se je združil v novem cerkniško-loškem društvu. V zasedenem ozemlju je izgubila »Zaveza« 9 društev s 784 člani.

Lani je znašala članarina še 48 K, a je postopoma narastla na 120 K, od katerih gre »Zavezi« 108 K, ostanek pa domačemu društvu. Člani dobivajo »Zavezine« liste zastoni, naročnina za nečlane pa je bila 30 K za »Popotnika«, 40 K pa za »Učit. Tovariša«. Sklenilo se je, da ostane za letos članarina za člane ista; v najslabšem slučaju se obseg listov zmanjša in čas izhajanja podaljša. »Zvonček« (list za mladino) ima 2014 naročnikov, a je vendar gmotno na slabih nogah. Treba bo naročnino znatno zvišati, ali ga sploh opustiti.

Vodstvo je imelo 6, upravni odbor 2 seji, a največ tekočega dela je opravilo strokovno tajništvo. Rezervni sklad, ki je krepko podpiral »Zavezo« v poslovanju, izkazuje že 23.151 K prostovoljnih doneskov. Nekateri odseki niso mogli redno delovati, temveč je bilo gibanje v društvih. V Dravogradu so se sešla 4. učit. društva na skupno delovanje. »Zavezina« pravila in poslovni red je

